Lumina lui Robbie
Arnie Frost

Originally published as **Robbie's Light** by S. Armie Frost
Copyright© 1994
Toate drepturile rezervate.
Tradus în limba română cu permisiunea Grace Press Inc. U.S.A. Traducerea: Andrei Corocaiescu
Tehnoredactarea computerizată: Dorcas Miller Coperta: Dorcas Miller
Tipărită în România sub îndrumarea Christian Aid Ministries Berlin, Ohio 44654 USA Ediţia I-a
Decembrie 2011
Pentru corespondenţă şi alte comenzi adresaţi-vă la: **Asociaţia International Christian Aid Ministries**
O.P.l,Gh.P.l,C.P.l
Suceava 720300 România
Tel: 0230/533032 Email: info@icamro.org
ISBN 978-1-936208-48-7

lumina lui Robbie

S. Armie Frost

Capitolul 1

Robbie stătea pe pragul casei, cu un cartonaş roz în mâini, urmărind cu degetul în timp ce citea încet, oprindu-se deseori pentru a pronunţa un cuvânt. în liniştea asfinţitului de duminică, vocea tânărului se putea auzi clar:
— „Tot aşa să lumineze şi lumina voastră înaintea oamenilor, ca ei să vadă faptele voastre bune şi să slăvească pe Tatăl vostru, care este în ceruri." (Matei 5:16)
— Ce citeşti, Robbie?
O femeie, cu faţa plăcută, se apropie de căsuţă şi se uită cu bunătate la copilul care ridică o faţă serioasă şi răspunse:
— învăţătoarea de la şcoala duminicală mi-a dat acest cartonaş pentru că am fost acolo în fiecare duminică, timp de o lună. Mi-a spus să învăţ versetul pe de rost şi să-1 practic în viaţa de zi cu zi. Dar cred, doamnă Sprague, că a greşit....
— De ce, Robbie? De ce crezi că domnişoara Nelson ţi-a dat cartonaşul greşit?
— De ce, doamnă Sprague? exclamă copilul, surprins. Iată ce scrie pe acest cartonaş! El citi din nou. Se referă la oameni buni, renumiţi, ce înfăptuiesc lucruri mari! Cum poate un orfan sărac, aşa cum domnul Grover îmi spune, să înfăptuiască lucruri bune care să conducă omenirea spre a-L glorifica pe Dumnezeu?
— Tot aşa să lumineze şi lumina voastră înaintea oamenilor, spuse doamna Sprague, la aceasta se referă. Nu spune să lumineze lumina unui om bun şi nici a unui om renumit, ci lumina voastră. Nici nu spune că lumina trebuie să fie o flacără uriaşă, ca toată lumea să o vadă. Chiar şi cea mai mică flacără a faptelor bune poate să conducă un suflet către Dumnezeu, la fel ca acele fapte mari pe care toată lumea le poate

vedea.
— Bănuiesc că înseamnă să fiu întotdeauna cât de bun pot, pentru Hristos şi că exemplul meu i-ar putea ajuta şi pe alţii să-şi dorească să
ştie despre Dumnezeu.
— Exact, Robbie.
— Dar eu nu sunt bun, spuse cu tristeţe băiatul. încerc să fac ceea ce mi-ai spus şi totuşi, când sunt provocat, încep să înjur şi să vorbesc aşa cum făceam la orfelinat. Nici nu ştiţi cât de greu e să fii bun!
— Cred că toţi ştim aceasta, Robbie. Fiecare dintre noi luptă cu tendinţa de a greşi.
— Dumneavoastră în niciun caz. Niciodată nu vorbiţi urât şi nici nu înjuraţi...
— Nu, dar am alte ispite, ca oricare om.
— încerc să fiu un băiat mai bun, spuse Robbie, dar îmi este aşa de greu să mă stăpânesc. Când ceilalţi mă strigă „Orfanul!" şi aruncă cu noroi în hainele frumoase pe care le-aţi cusut pentru mine, nu mă pot abţine să nu mă întorc şi să arunc cu pietre în ei. Dar, oh! Doamnă Sprague, aceasta nu e nimic în comparaţie cu domnul Grover. Dacă aş fi un om mare, i-aş fi făcut ceva foarte urât... I-aş face...
— Robbie!
Vocea blândă îl calmă pe copilul agitat, care se aşează jos spunând:
— Vedeţi nici nu pot să mă gândesc la

domnul Grover fără să mă enervez. în zadar mă gândesc la a fi o lumină care să lumineze.
— Dacă lupţi şi te rogi, Robbie, întorcând bine pentru rău, încercând chiar să îl ierţi pe domnul Grover, lumina o să fie a ta. Aşa o să fie!
— Astăzi, spuse băiatul, aducându-şi aminte de necazurile lui, mă întorceam de la şcoala duminicală, şi domnul Grover sta aplecat peste poartă fumând pipa. El a râs de

mine şi a spus: *Ia uite, cum se întoarce acest orfan, un ştrengar, care o face pe doamna Sprague să creadă că este un copil bun. El va ajunge un om stricat ca şi tatăl său, care a murit într-un şanţ, sau ca şi mama lui, care se ocupa de îngrijirea unui azil.* Apoi a pus câinele să fugă după mine să vadă cum alerg. Fugeam, spunându-i toate cuvintele urâte care-mi veneau în minte. Nu m-am putut stăpâni. Când l-am văzut am încercat să mă gândesc la toate învăţăturile frumoase pe care domnişoara Nelson mi le-a dat. El e îngrozitor de rău. Aş vrea să îi fac ceva teribil.

— Robbie, Hristos nu ne porunceşte să ne iubim prietenii, ci duşmanii. El ne spune să le facem bine celor ce ne asupresc!

— Nu pot! Nu pot! Ştiu că sunt un orfan, iar tatăl meu a murit în stradă, lăsând-o pe mama
fără niciun ajutor. Ea a lucrat continuu, până şi-a rupt un picior, apoi am mers amândoi la un adăpost pentru cei săraci. Era atât de bună! Nu mă lăsa niciodată să merg la culcare fără să îmi spun rugăciunea. M-a învăţat să citesc şi să scriu. Nu am auzit-o rostind niciun cuvânt urât, nici măcar atunci când tata o bătea, sau când oamenii nu o plăteau pentru ceea ce le spăla. Tot ce-i rău am învăţat în ultimii doi ani, după moartea ei. Nu mi-a mai păsat atunci. Dacă îmi era foame, furam carne şi pâine. Spuneam minciuni să nu lucrez. Obişnuiam să fiu plin de răutate până când m-ai găsit tu. însă voi încerca să fiu cinstit cu tine. Mai degrabă mi-aş tăia mâna decât să fur ceva de la dumneavoastră. Niciodată nu v-aş minţi.

— Nu vei spune niciodată o minciună mai mare ca aceasta, orfanule, spuse o voce aspră la poartă.

Copilul se ridică în picioare, se înroşi la faţă ca purpura şi ochii îi clipiră, însă o mână blândă îi atinse braţul, şi doamna Sprague spuse încet:

— Robbie, vrei să o mulgi pe Daisy? Deja a început să se întunece.

Fără să spună o vorbă, băiatul se întoarse şi se duse în casă după găleata pentru lapte. Omul
se sprijini de poartă şi spuse:

— De ce-1 ţii pe acest ştrengar orfan, doamna Sprague? îţi va da foc la casă într-o noapte!

— Nu îmi este frică de aceasta, domnule Grover. Robbie este un copil foarte bun şi ascultător.

— Daa, sigur...!

— Şi este ataşat de mine!

— Ataşat de o casă bună, haine curate şi multă mâncare. Robbie este un neam rău! Tatăl lui a băut până a murit. îţi garantez eu, mai degrabă l-ai alunga şi ţi-ai lua un băiat cumsecade care să îţi facă treburile. E periculos ca o femeie singură să aibă un asemenea băiat.

— Nu îl cunoşti aşa de bine pe Robbie, cum îl cunosc eu, domnule Grover.

— Nu îl cunosc eu!? îl cunosc de când era în faşă, şi acum are doisprezece ani. Să nu-1 cunosc eu?

Omul începu să râdă.

— Am un câine acasă care alungă copiii ca el! Micul urât prefăcut! îl urăsc pe acest şmecher. Chiar în această după-amiază mergea cu o Biblie în mână şi am intrat în vorbă cu el. Imediat băiatul adevărat a ieşit la iveală şi blestemele

au început să curgă din gura lui la fel de repede cum citeşte Biblia la şcoala duminicală... îl vei cunoaşte! Gândeşte-te la ce ţi-am spus, îl vei cunoaşte!

Omul plecă la plimbare, zâmbind, şi râsul batjocoritor i-a revenit pe chip, când s-a îndepărtat.

— Săracul Robbie! spuse doamna Sprague încet. îmi pare rău că duşmanul lui este atât de puternic.
Apoi se întoarse şi intră în casă unde îl aşteptă pe Robbie să vină cu laptele, pregătind masa pentru o mică gustare, uneori oprindu-se şi apăsând cu mâna într-o parte, de parcă ar fi durut-o. Ea nu mai era tânără - trecuse de patruzeci de ani - şi nici foarte frumoasă, cu toate că expresia ei de bunătate o făcea să arate frumoasă. Robbie, în mintea lui, credea că toate femeile bune ar trebui să arate fie ca mama lui, fie ca doamna Sprague.

Capitolul 2

Doamna Sprague era văduvă, fără copii şi cu un venit mic, rămânând într-o căsuţă atunci când soţul ei a părăsit-o. Cu şase luni înainte de a începe această poveste, ea trăia singură, cultivându-şi mica grădină, mulgând vaca, având grijă de păsările din curte şi făcând bine oricând se ivea ocazia să-şi arate dragostea şi bunătatea. Fiecare copil din sat o iubea; şi toţi, tineri şi bătrâni, s-au întristat când ea a căzut pe gheaţă lovindu-se atât de tare, încât nu mai era speranţă că s-ar putea însănătoşi vreodată. Când s-a vindecat atât cât să poată merge din nou, a găsit sarcinile gospodăriei prea grele pentru ea şi a căutat o fetiţă care să o ajute. Nu a reuşit să găsească niciuna, iar într-o seara aspră
de iarnă, Robbie a venit la uşa ei pentru a cerşi.
încetul cu încetul, el îşi spuse povestea vieţii lui nenorocite. A fost dat afară de la adăpostul celor săraci, considerându-se că este destul de mare pentru a se îngriji singur şi rătăcea desculţ şi zdrenţăros, căutând mâncare şi adăpost.
Inima bună a văduvei a fost mişcată, rugându-1 să o ajute până avea să găsească a fetiţă. Oferta a fost acceptată cu bucurie, iar fata nu a mai venit vreodată.
Robbie s-a dovedit a fi un băiat vrednic atunci când avea grijă de vaci, de găini şi de raţe, când mătura, ştergea praful, când spăla lucruri şi chiar când gătea; iar doamna Sprague a luat hainele soţului ei şi le-a modificat să-i fie bune lui Robbie, i-a cumpărat papuci şi o şapcă, i-a tricotat ciorapi şi i-a cusut plapume. în schimb, el tăia lemne şi făcea focul. în mai puţin de două săptămâni, între cei doi nu mai era legătura dintre stăpân şi servitor, cei doi ajutându-se unul pe altul plini de iubire. Când a aflat doamna Sprague că Robbie poate citi, i-a arătat cărţile pe care le ţinea într-un dulap şi 1-a ajutat să descifreze misterele geografiei, gramaticii şi aritmeticii.
Când a sosit primăvara 1-a învăţat să
pregătească grădina pentru semănat, să planteze şi să prăşească buruienile. încă de la început a avut încredere în el, trimiţându-1 cu laptele la trei familii, dându-i voie să ia ouăle şi să le vândă la magazin pentru a-i aduce banii.
Băiatul o sluji cinstit şi onorabil. Cu inima plină de recunoştinţă pentru casa şi dragostea pe care o primea, Robbie a lucrat cu toată puterea lui, a învăţat cu sârguinţă şi a încercat să îi răsplătească toată bunătatea arătată. Când a venit vara, doamna Sprague 1-a trimis pe băiat la biserică. I-a cusut încă un rând de haine şi a vorbit cu una din prietenele sale, domnişoara Nelson, să îl ia în clasa ei. însă mersul pe jos era unul dintre cele mai grele lucruri pentru Robbie.
Acum să vă explic cum era situată casa doamnei Sprague. Micuţul sat al Bradfordului se întinde pe o coastă lângă mare. Acolo era o bucată de pământ îngustă de peste jumătate de kilometru în partea cea mai lată, iar lângă continent aceasta devenea şi mai îngustă; în sezonul ploios apa urca trei sau patru metri deasupra nivelului mării, făcând din insulă o peninsulă. Nu erau foarte multe familii care trăiau pe această bucată de pământ, iar pentru a ajunge de partea cealaltă a fost construit un pod
U

ce a fost numit „îndoitul", datorită acestui pod, legătura cu continentul se făcea chiar şi atunci când apa era crescută.
Nefiind nicio biserică pe acea bucată de pământ, Robbie trebuia să meargă la Bradford la adunare, şi cum doamna Sprague nu putea să meargă aşa departe de când a căzut, el trebuia să facă acest drum singur. Necazul lui începea atunci când trebuia să treacă prin faţa casei domnului Grover, ce locuia destul de aproape de casa doamnei Sprague, chiar pe singurul drum ce ducea spre pod. Neplăcându-i de niciun băiat, acest om aspru şi în vârstă îl ura pe Robbie în mod deosebit. îl insulta şi îi zâmbea dispreţuitor, şi nu era o coincidenţă faptul că lăsa câinele liber pentru câteva momente, tocmai când trecea Robbie, pentru a-1 teroriza.
Dar acest om niciodată nu a îndrăznit să îşi lase câinele să fugă după copil, pentru că sigur l-ar fi omorât, însă îi făcea plăcere să-1 sperie. în timpul săptămânii, Robbie trecea neobservat, deoarece domnului Grover îi plăcea să frecventeze cârciuma satului, să trândăvească pe marginea drumului sau să lucreze în grădina din spatele casei. Dar duminica întotdeauna stătea aplecat peste poartă sau în veranda din faţa casei dacă ploua, fumând din pipa lui neagră, aştepând să treacă Robbie sau vreo altă victimă a umorului său sălbatic.
După ce trecea de casa domnului Grover, următoarea teroare şi ispită a lui Robbie era podul. Acolo se întâlneau duminica toţi copiii leneşi şi răutăcioşi din Bradford, iar distracţia lor preferată era să-şi bată joc de Robbie. Hainele lui îngrijite, Biblia lui şi cărţile de la şcoala duminicală erau batjocorite prin gesturile lor, în timp ce înfăţişarea exterioară şi faţa pistruiată nu erau nici ele cruţate. Era la fel de greu când ei erau amabili, deoarece atunci fie îl îndemnau să vină cu ei la pescuit, fie să facă o plimbare cu barca, iar apoi îşi băteau joc de refuzul lui sincer.
Dar cea mai mare nenorocire, dintre toate, era alta. Nimeni, în afară de doamna Sprague şi doamna Nelson, nu părea să creadă că el încerca din răsputeri să fie un copil bun, că lupta din greu să-şi învingă iuţimea, minciuna şi necinstea. Cu toţii îl făceau ipocrit, mincinos sau şmecher, cel mai rău nume pentru un copil de doisprezece ani. Cei de la adăposturile pentru săraci îl batjocoreau sau încercau să îl convingă să facă pozne, promiţând că vor ţine totul secret; în timp ce băieţii mai buni se ţineau departe de el.

12

Ar fi greu pentru un copil cu părinţi iubitori, prieteni buni şi un cămin bun să înţeleagă singurătatea apăsătoare a copilului, atunci când ieşea din casa doamnei Sprague. înăuntru, el găsea înţelegere, bunătate şi sfaturi, dar oriunde altundeva erau zâmbete batjocoritoare, dispreţ şi deseori era lovit sau pălmuit. Vânzătorul îl urmărea cu privirea când era în magazin, familiile la care ducea lapte aveau grijă să îl ţină afară, băieţii îi puneau porecle batjocoritoare şi, cel mai rău dintre toate, domnul Grover a încercat să o facă pe doamna Sprague să creadă că el este un mincinos, un şmecher ipocrit, care doar se preface a fi un sfânt pentru a profita de bunătatea ei.
Săracul Robbie! Nu e de mirare că el s-a aşezat în pat în seara acelei duminici, despre care am scris, gândindu-se că „lumina" lui nu era destul de puternică să îndrepte oamenii spre Hristos. El ar putea să o pregătească cu răbdare, să o umple cu uleiul pur al ascultării, al credinţei şi al perseverenţei, şi să o aprindă cu rugăciunea umilă; dar ştia prea bine că aceasta ar putea fi considerată de ceilalţi doar o lumină falsă, aprinsă de dorinţa egoistă de a apărea bun în faţa stăpânei lui.
Totuşi, în timp ce săptămânile treceau, una câte una, el a reţinut versetul de pe felicitare, cugetând şi gândindu-se că dacă atunci când va fi un bărbat, ar putea aduce suflete la Hristos prin puterea exemplului său. Cât de bun, de sfânt trebuia să fie un om, gândea el, ca doar lăsându-i pe ceilalţi să îi vadă viaţa, să îi convingă de adevăr,

şi să îi conducă la cruce unde ei să câştige viaţa eternă, după ce se va sfârşi călătoria lungă pe acest pământ.
în adâncurile inimii sale umile, Robbie era destul de sigur că nu va ajunge niciodată un asemenea om. Se gândea că niciunul dintre cei credincioşi nu a furat pâine, nu a spus minciuni sau a înjurat. E adevărat că el încerca să învingă aceste păcate, dar când îşi ieşea din fire cuvinte stricate îi ieşeau din gură şi din când în când minciuna îl ispitea.
Totuşi, băiatul a perseverat până ce a trecut o altă lună şi a primit un nou text la şcoala duminicală. Era aproape la fel de greu ca şi primul, pentru mintea copilului, şi spunea: „Tot ce voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi-le şi voi la fel."
Trecu lună după lună timp în care multe cartonaşe dăruite de domnişoara Nelson s-au strâns în micuţa cutie pe care doamna Sprague i-a dat-o lui Robbie, ca să le ţină. Dar primul text, primit de Robbie, nu s-a şters niciodată din mintea lui.

Capitolul 3

Iarna s-a aşezat mai devreme în acel an şi erau multe furtuni puternice, ţinându-1 pe Robbie ocupat în casă şi lăsându-i puţină muncă pe afară. Satul părea foarte departe în acele zile grele de iarnă, însă Robbie mergea la şcoala duminicală cu inima mult mai uşoară, când vânturile aspre sau zăpada viscolită îl ţineau pe domnul Grover înăuntru.
Cu câteva zile înainte de Crăciun, într-o miercuri, o furtună neobişnuit de puternică s-a abătut, şi o ploaie căzută aproape imediat după ninsoare, a cauzat inundaţii de-a lungul aşezărilor de pe ţărm.
înainte de a se însera Robbie a ajuns cu laptele la doamna Kidder, tocmai când sosea şi
stăpânul casei.
Anul de perseverenţă a lui Robbie, printr-o conduită cuviincioasă, a impresionat pe oamenii de acolo, începând să fie convinşi de onestitatea lui, iar acum îl lăsau să aştepte în bucătărie până îi goleau găleata cu lapte. Doamna Kidder era ultima la care trebuia să ducă lapte. El îşi încălzea degetele reci de la mâini şi picioare înainte să pornească, când domnul Kidder intră.
— Salut, Rob! spuse el vesel. Nu este aceasta o zi rea ca să fii aici?
— V-am adus laptele, domnule, spuse Robbie, căruia îi plăcea de acest fermier bun, care deseori îi arunca un măr din căruciorul cu care mergea la piaţă.
— Da, da! Bănuiesc că femeile îşi doresc lapte pentru ceaiul lor chiar dacă plouă aşa de tare.
— Chiar aşa de rău este afară, tată? întrebă Susy Kidder, venind cu găleata lui Robbie goală.
— Rău! Nu am văzut o aşa furtună în ultimii douăzeci de ani. Când am venit peste pod, am văzut că mijlocul este luat de apa care se ridică. Cărarea a rămas, dar dacă un cal cu o căruţă vine pe întuneric peste pod, se vor îneca în mod sigur.
— E aproape întuneric acum, spuse Susy.
— Aproape? E la fel de întuneric ca într-o noapte fără stele şi plouă puternic.
— Să fugi atunci Robbie, până nu se înrăutăţeşte, spuse Susy, dându-i găleata.
Odată ieşit afară, Robbie nu se îndreptă spre casă, ci îşi întoarse faţa înspre Bradfort, înfruntând ploaia şi vântul înspăimântător, înaintând hotărât, prin zăpada care se topea ajungându-i până la genunchi şi îngheţîndu-i picioarele.
De două ori se opri şi se întoarse pe jumătate, spunând cu voce tare: „Nu e treaba mea

dacă el s-a înecat. Sunt sigur că nu îl voi plânge."
Dar din nou porni la drum până ajunse la casa domnului Grover, unde acesta stătea atât de des lângă gard ca să-şi bată joc de el şi să îl sperie. Aici se opri, strigând:
— Alo, domnule Grover! Alo!
El strigă de câteva ori fără să-1 bage cineva în seamă. Apoi uşa se deschise şi o femeie, cu o lanternă în mână, apăru.
— Cine eşti? întrebă ea.
— Robbie Hill.
— Ce vrei?
- Vreau să vă întreb dacă domnul Grover
s-a întors din Bradford sau, poate nu a plecat astăzi?
— Desigur că a plecat. Cunoşti tu vreo furtună care să îl ţină pe loc şi să nu pornească spre Bradford?
— A luat cu dânsul şi căruţa?
— Dar ce, crezi că a luat marfa în spate? întrebă femeia cu dispreţ. Avea o sută şaizeci de kilograme de cartofi, nu spun şi de celelalte.
— Sunteţi sigură că se întoarce în seara aceasta? spuse Robbie, agăţându-se de o ultimă speranţă. E posibil ca el să stea acolo pe această furtună?
— Nu şi el. Mai degrabă ar înfrunta furtuna decât să plătească o noapte la hotel în Bradford. Dar ce treabă ai cu el?
— Nu am nimic cu el. Mijlocul podului s-a rupt, iar eu mă duc la Bradford să îi spun să nu treacă peste pod cu căruţa în această seară.
— De ce nu ne-ai spus aşa mai devreme? se plânse femeia. El e pe drum acum, mai mult ca sigur. Fugi, băiete, fugi! sau va fi prea târziu.
— Ai grijă de găleata mea, spuse Robbie, aruncându-i-o pe fereastră. Eu fug!
Şi a fugit... Era ud până la piele; de abia mai
înainta, iar întunericul era aşa de des, încât putea fi pipăit. Odată ajuns pe partea dinspre Bradford a podului, Robbie nu a îndrăznit să meargă mai departe. Erau trei drumuri care duceau spre sat şi era imposibil să spui pe care din ele va veni domnul Grover. El nu era în niciun pericol deosebit până ajungea pe pod, aşa că Robbie s-a aşezat pe o piatră mare, ca să îl aştepte.
Ceasul bisericii din sat se auzi bătând ora şapte, iar Robbie ştia că aşteaptă acolo de o oră. Tremurând de frig, ud şi înfometat, băiatul stătea în tăcere şi îl aştepta.
El nu avea nicio idee că făcea o faptă eroică, aşteptând în întuneric şi în ploaia cea rece, ca să salveze o viaţă, şi încă viaţa celui pe care îl ura atât de mult. Băiatul nu considera că era vreo formă de bunătate în faptele lui. Era doar datoria lui, ştiind starea podului, să îl avertizeze pe cel care, cel mai probabil, avea să treacă în acea seară.
Ora opt! Ce oră lungă! Cât de departe părea ceasul satului! Ce frig s-a făcut! Ploaia a încetat şi el îngheţa din cauza hainelor ude. Oare nu mai vine domnul Grover?
Nu avea de gând să se întoarcă, nici măcar atunci... Băiatul mai degrabă ar muri la postul
lui, decât să se întoarcă cu greutatea unei posibile catastrofe pe conştiinţa lui. Ştiind pericolul şi luându-şi în serios rolul de a-1 preveni, el s-ar fi simţit vinovat dacă ar pleca de la postul lui. Se plimbă dintr-o parte în alta, suflându-şi în pumni, bătând din picioare şi fluierând slab şi trist, încât ar fi stârnit mila oricui l-ar fi auzit. Pe măsură ce timpul trecea, se rugă să nu moară înainte ca misiunea lui să se fi sfârşit şi se linişti repetând şoptit versetele de pe cartonaşele roz de la şcoala duminicală. Când simţi că puterile îl lăsau repetă în mod deosebit versetul: „Chiar dacă ar fi să umblu prin valea umbrei morţii nu mă tem de nici un rău, căci Tu eşti cu mine. Toiagul şi nuiaua Ta mă

mângâie."
Ora nouă. Furtuna s-a liniştit şi doar sunetul apei, care curgea repede, se auzea pe sub pod. Departe, apropiindu-se cu fiecare moment, Robbie auzi tropotul cailor. Trop, trop, trop! se auzea sunetul roţilor pe deasupra zăpezii topite.
îngheţat şi amorţit, Robbie se ridică şi strigă:
— Domnule Grover! Domnule Grover!
— Cine mă strigă?
Vocea puternică şi răguşită era, de data aceasta, o muzică plăcută pentru urechile lui

Robbie, anunţându-1 că veghea lui obositoare s-a terminat.
— Sunt eu, Robbie Hill!
— Ce faci aici în timpul nopţii, tânăr bun-de-nimic?
— Vă aşteptam.
— Vrei să te iau până în sat, obraznicule! Nu. Nu te iau! Ai venit până aici, poţi să mergi şi înapoi tot pe jos. Hai porneşte, Tom!
— Nu, nu! aproape ţipă Robbie înspăimântat că accidentul s-ar putea petrece.
— Nu, nu! Domnule Grover, podul s-a rupt! Vă veţi îneca dacă treceţi pe el! Opriţi-vă! Sunt aici de la ora şase, aşteptându-vă să vă spun.
— Ai stat aici? în furtună?
— Da domnule; vă rog să vă întoarceţi!
— Dar dacă podul este rupt, cum eşti tu de această parte?
— Podul s-a rupt doar pe mijloc, domnule. Domnul Kidder a venit de la Bradford înainte să se întunece şi a spus că mijlocul podului s-a rupt. Am fugit imediat, oprindu-mă doar să văd dacă sunteţi acasă.
— Băiete, ştii că poate mi-ai salvat viaţa Pentru aceasta am venit, spuse Robbie simplu. Vă veţi întoarce înapoi în Bradford?
— Da, şi tu vei veni cu mine. Hai, urcă aici.
— Nu, domnule. Doamna Sprague va fi îngrijorată. Nu îmi va fi greu să merg pe jos acum, când ştiu că nimeni nu va trece podul până la răsărit. Noapte bună, domnule!
Băiatul a pornit spre casă, neascultând propunerea domnului Grover de a-1 duce acasă dimineaţă. Fiecare parte a corpului îl durea, fiecare pas era mai greu, totuşi, nu spunea nimic, înaintând în tăcere. Inima îi era plină de mulţumire că şi-a dus la bun sfârşit ceea ce-şi propusese. Nu se mai gândi la vorbele urâte ale acestui vechi duşman. Robbie se gândi că Dumnezeu a îngăduit ca el să îi salveze viaţa şi să întoarcă bine pentru rău, pe o cale pe care nici nu se gândise.
Sămânţa bună pe care mama sa a plantat-o în inima lui s-a stricat în cei doi ani de la moartea . ei, din cauza anturajului cu ceilalţi băieţi de la orfelinat. Dar doamna Sprague a fost neobosită în rugăciune; domnişoara Nelson i-a dat indicaţii în fiecare săptămână, iar pastorul nu a trecut niciodată pe lângă Robbie fără să îl încurajeze. Băiatul habar nu avea cât de mulţi vorbeau
despre conduita lui bună, despre prezenţa regulată la biserică, despre răbdarea şi hărnicia lui. Cei care cu şase luni în urmă îl batjocoreau şi-1 umileau cu amărăciune, acum recunoşteau că era ceva mai mult în bunătatea lui Robbie, decât ipocrizie.
Dar băiatul era modest şi recunoscător pentru un cuvânt sau o privire caldă şi nu se gândea la el decât ca la cineva care se chinuie să depăşească tentaţiile, şi care-şi depăşea încetul cu încetul temperamentul violent şi celelalte dorinţe rele. Cu şase luni mai devreme, nu cred că Robbie ar fi încercat să-1 prevină pe domnul Grover să nu treacă podul. Dar roadele rugăciunii de a face bine au crescut în inima lui, iar acum această faptă nu părea decât o simplă datorie.

Capitolul 4

Când Robbie ajunse în cele din urmă acasă, puterea lui suprasolicitată îl părăsi. Se târâi în bucătăria caldă şi căzu leşinat la picioarele doamnei Sprague. Buna femeie a aşteptat cu inima grea şi neliniştită întoarcerea băiatului, care niciodată până acum nu-i dăduse motiv de îngrijorare, dar îşi dădu seama dintr-o privire, că nu era momentul potrivit să-i facă reproşuri sau să pună întrebări.

Hainele lui Robbie erau acoperite cu gheaţă, iar cizmele îi erau ude leoarcă din pricina ninsorii. Hainele i-au fost scoase cu delicateţe, i-au fost puse pături calde pe trupul îngheţat, i s-au dat forţat băuturi calde prin buzele-i reci şi albăstrui, iar băiatul şi-a revenit încetul

cu încetul. Dar doamna Sprague nu a fost recunoscută de ochii băiatului. Neclari, greoi şi fără strălucire, ei se uitau în gol la lucrurile din jur, iar din buzele-i rigide nu ieşeau decât gemete de durere, la fiecare mişcare sau atingere.

Toată noaptea văduva a vegheat, iar înspre dimineaţă ştia că trebuie să îngrijească de copilul care suferea de un atac de febră reumatică acută.

între timp, domnul Grover s-a întors cu calul la hotelul satului, cu o senzaţie de groază când se gândea la pericolul de care scăpase. Dar după ce Robbie s-a întors în sat, iar calul mergea pe strada Bradfordului, natura răutăcioasă a acestui om s-a trezit din nou. Oprindu-şi calul, el spuse, cu jumătate de voce: „Cum pot să ştiu eu dacă băiatul nu m-a şmecherit să mă ţină departe de casă? Dacă el a intrat într-o adunătură de bandiţi care vor să îmi jefuiască gospodăria în timp ce sunt în siguranţă în Bradford? Mai că aş merge acasă! Dacă îl găsesc acolo, îi voi rupe fiecare os acestui copil ticălos."

Dar dragostea de viaţă a câştigat. Chiar dacă ar fi pus la cale o şmecherie, băiatul ştia pe cine ar cădea pedeapsa, iar riscul era prea mare ca el să facă aşa ceva. Domnul Grover a dormit prea puţin în acea noapte, iar dimineaţă când

soarele a răsărit era destul de agitat. Plătindu-i proprietarului să aibă grijă de cal, el se îndreptă spre bucata de pământ de lângă pod, unde priveliştea descoperită îl îngrozi. Scândurile din mijlocul podului pe unde treceau caii şi căruţele au fost luate de apă, lăsând în urmă o gaură largă deasupra apei înfuriate care a crescut datorită furtunilor recente şi topirii zăpezilor. Doar părţile de pe marginea podului şi potecile de pe ambele părţi erau în stare bună. Puternicul om realiză, în timp ce se uita, că un pas în întuneric i-ar fi adus moartea subită tânărului său salvator, moarte de care el a fost scăpat.

„Cred că acest flăcău ar fi mers în cer", mormăi domnul Grover. „Dacă aş fi mers pe pod aseară - oh! Mă ia cu spaimă numai când mă

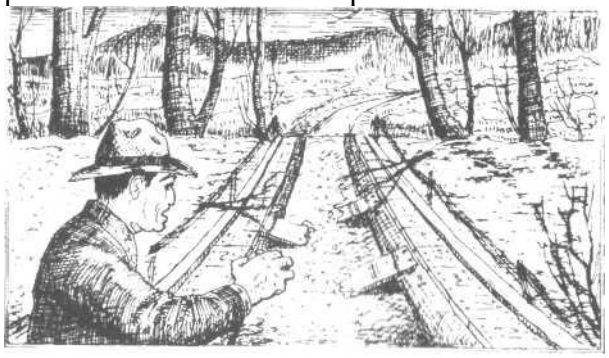

gândesc. Ceea ce pastorul obişnuia să îmi spună când eram micuţ şi mergeam la adunare: *în mijlocul vieţii vom vedea moartea!* Nu exact aşa, dar ceva asemănător. Nu m-am gândit niciodată la lucrurile acestea prea mult, dar aseară era cât pe ce să văd

moartea cu ochii. Sunt sigur că nu m-am gândit la moarte când am plecat din Bradford, şi totuşi moartea a fost aproape, dar Robbie Hill... Voi merge până la doamna Sprague să văd cum a ajuns acasă."
Văduva a răspuns când el a bătut la uşă, arătând palidă şi îngrijorată.
— Unde este Robbie, doamnă Sprague?
— Este foarte bolnav, domnule Grover. A venit aseară pe la ora zece, ud şi aproape îngheţat; acum nu este conştient şi este cuprins de febră. Nu-mi dau seama unde a fost băiatul pe acea furtună îngrozitoare.
— Vă spun eu... Vocea bărbatului era răguşită.
— Timp de trei ore mortale el a stat pe bucata de pământ de lângă pod.
— Pe mal, lângă pod? Şi ce a făcut acolo în timpul furtunii?
- M-a aşteptat pe mine să îmi spună că
podul este rupt şi că nu pot să-1 trec. De ce credeţi că a făcut aceasta, doamnă Sprague?
— Pentru că era lucrul cel mai corect de făcut, spuse văduva încet. Veniţi înăuntru, şi veţi înţelege delirul băiatului, mai bine decât l-am înţeles eu.
Robbie se zvârcolea neliniştit în pat, cu obrajii stacojii, ochii fiind aprinşi de febră şi faţa contractată de durere.
„Nu ! Nu!" striga el, în timp ce doamna Sprague şi domnul Grover intrară în cameră. „Mă loviţi! Oh, cum mă loviţi! Eu nu v-am rănit niciodată, domnule Grover; pentru ce îmi răsuciţi mâna? O gaură în pod! Piaţa este deschisă! Domnul Grover va veni peste pod şi va muri! Nu pot să fug, picioarele îmi sunt înţepenite! Ce ne învaţă Hristos? Iubiţi-vă duşmanii! Binecuvântaţi pe cei ce vă blastămă! Faceţi bine celor ce vă asupresc şi vă prigonesc! Iubeşte-1 pe domnul Grover! Oh, ce greu este să fii bun! Nu pot să îl iubesc: dar pot să fug până la pod şi să îi spun să nu treacă. Mă întreb dacă. aşa îi binecuvântez pe cei care mă blastămă... Oh ce frig este! El nu va veni niciodată! Unu, doi, trei, patru, cinci, şase, şapte, opt, nouă! Ora nouă! Din nou şi din nou, retraia acele ore
obositoare de veghe şi răbdare însoţite de rugăciunile pentru putere şi călăuzire, chinurile minţii şi roadele învăţăturilor creştine din inima sa tânără.
Când doamna Sprague s-a uitat la domnul Grover, pe faţa lui înroşită erau lacrimi, şi el vorbi cu o voce răguşită:
— Nu aş fi crezut acest lucru, doamnă Sprague; nu aş fi crezut... Dacă un om s-ar fi purtat cu mine aşa cum m-am purtat eu cu acest băiat, dezamăgindu-1 şi simţindu-mă satisfăcut să mă descotorosesc de el, oare ce aş fi făcut?
— Robbie, spuse doamna Sprague încet, a făcut ceea ce a simţit că Hristos ar fi dorit ca el să facă.
— Cu siguranţă aşa a făcut, veni răspunsul. Nu sunt un om bogat ce l-ar putea trimite la şcoală sau i-ar da o fermă aşa cum se întâmplă în cărţile cu poveşti. Robbie ştie şi el ca voi toţi, că sunt cel mai sărac om de pe aici; trebuie să închiriez o locuinţă, aşa că nu am nimic de oferit. Nu pot să îi dau băiatului mai mult decât un mulţumesc!
— El nu aşteaptă nici o răsplată.
— Dar, doamnă Sprague, el ar trebui să fie
consultat de un doctor şi asta cât mai repede! Cine o să te ajute la treabă?
— O să încerc să angajez o fată din sat.
— Păi, voi veni să te ajut să mulgi vaca, voi aduce lemne şi voi face orice muncă de afară. Voi merge acum în Bradford ca să chem un doctor.
Doctorul părea foarte îngrijorat când a auzit povestea şi 1-a văzut pe micul pacient. Febra era foarte mare, iar băiatul gemea la cea mai mică atingere, uneori se ruga de băieţii de la orfelinat să aibă milă de el, apoi îl implora pe domnul Grover să nu îl

pălmuiască şi de câteva ori îşi imagina că tatăl său îl lovea în trupul slăbit de durere.

Capitolul 5

Timp de aproape doua săptămâni Robbie nu a fost conştient, şi în tot acest timp domnul Grover a ajutat-o pe doamna Sprague oricând a avut posibilitatea. O fată a fost angajată pentru treaba din casă, iar toată munca de afară a fost făcută de bunăvoie de mâinile puternice ale domnului Grover. El a împărţit supravegherea lui Robbie cu alţi vecini binevoitori ce au venit să o ajute pe văduvă în necazul ei şi care erau întotdeauna pregătiţi să meargă în sat pentru medicamente sau după alte lucruri de care ar avea nevoie doamna Sprague.
S-a întâmplat că atunci când Robbie s-a trezit din somnul lung şi adânc fără febră şi a recunoscut-o pe doamna Sprague, domnul

Grover a fost primul care a auzit vestea bună.
— Robbie este foarte slăbit şi încă mai are dureri, a spus văduva, venind încet spre bucătărie. Doctorul a spus că dacă mă va recunoaşte, va trăi.
— Iar el te-a recunoscut?
— Da. A întrebat de dumneavoastră când a deschis ochii.
— A întrebat de mine?
— A întrebat dacă eşti în siguranţă. Şi-a adus aminte de pod.
— Pot să mă duc înăuntru?
— Nu sta mult... este foarte slăbit.
Pe pernă, faţa mică a lui Robbie arăta foarte albă şi suptă acum când febra a dispărut, ochii îi erau închişi, în timp ce expresia de durere era evidentă pe chip, şi gura micuţă îi era închisă. Domnul Grover s-a uitat la el în tăcere, pentru un moment, apoi spuse încetişor:
— Robbie, omule!
Băiatul deschise ochii speriat.
— Domnul Grover! strigă el, dându-se puţin înapoi la vederea acestui om care mai înainte niciodată nu a avut un cuvânt bun.
— Sunt bucuros că te simţi mai bine, Robbie.
— Mulţumesc, domnule.
— Cu toţii încercăm să te punem pe picioare, cât mai degrabă!
— Aşa sper şi eu, domnule! îmi pare rău pentru necazul ce i l-am făcut doamnei Sprague.
— încă simţi multă durere, Robbie?
— Da, domnule; încă nu mă pot mişca.
— Ştii că din cauza mea suferi atât de mult, Robbie?
— Da, domnule; am răcit aşteptându-vă în seara aceea!
— Nu-ţi pare rău că nu m-ai lăsat sa cad în apă?
— Să-mi pară rău, domnule! Oh, nu, într-adevăr!
— Vrei să spui că mai degrabă ai sta aici şi ai suferi, decât să mă fi înecat eu?
— Da, domnule.
— Cu toate că nu ţi-am spus măcar o dată un cuvânt bun, şi nu am pierdut niciodată ocazia să îţi vorbesc urât?
— Nu cred că veţi mai face aşa acum. Arătaţi ca şi cum v-ar părea rău pentru ce mi s-a

întâmplat.
— Niciodată, Robbie, niciodată! Dar de ce ai vrut să îmi salvezi viaţa?

— Pentru că aşa era drept, domnule. Eu sunt doar un băiat tânăr, şi nu pot să vă spun de ce a fost aceasta datoria mea; dar sunt destul de sigur că aşa trebuia. Şi doar pentru că era datoria ta ai aşteptat trei ore în furtună ca să mă previi de pericol?
— Da, domnule.
— Mi-e teamă că aţi vorbit prea mult, domnule Grover, spuse doamna Sprague venind cu un castron de supă. Trebuie să fim atenţi să nu mai revină febra. Vreţi să îl ridicaţi pe Robbie puţin ca să-1 hrănesc?
Aceasta a fost o operaţiune dureroasă. Niciunul dintre cei care nu au simţit chinul febrei reumatice nu poate ghici durerea teribilă produsă de orice mişcare. Domnul Grover, un om puternic, a învăţat cum să mişte plăpândul trup, la fel de tandru cum ar fi putut să o facă şi mama băiatului, în acea lungă iarnă de suferinţă. Tot sezonul rece Robbie zăcu neputincios şi suferind, iar domnul Grover a fost un musafir zilnic. Băiatul a simţit că vechiul duşman i-a devenit un bun prieten Nicio asistentă nu putea fi mai delicată şi mai răbdătoare decât acest om puternic. El ştia că de acum încolo nu îi va mai fi teamă că va fi lovit sau cava auzi cuvinte urâte din gura domnului Grover şi în rugăciunile lui îi mulţumea Domnului Isus pentru schimbare.

Dar băiatul nu ştia cum propria lui răbdare şi supunere, credinţa lui copilărească, nevinovăţia şi renunţarea la propria viaţă, erau predici zilnice pentru omul care s-a îndepărtat de Hristos încă din copilărie. El nu ştia cum învelişul lumesc şi egoist se topea din natura rezistentă, iar lumina adevărului câştiga încet.
Doamna Sprague mulţumea lui Dumnezeu pentru aceste transformări, în rugăciuni fierbinţi de recunoştinţă. Flăcăul a salvat viaţa persecutorului său. Dar oh! Cât de mult s-ar bucura dacă i-ar câştiga sufletul pentru viaţa cea fără de sfârşit şi l-ar conduce cu flacăra luminoasă a propriei lumini la picioarele crucii.
Odată, întorcându-se dintr-o plimbare lungă cu Robbie, domnul Grover spuse, cu o voce calmă si schimbată:
— Dacă voi deveni vreodată un creştin, va fi din cauza acestui copil.
El rămase tăcut pentru o vreme, apoi adăugă:
— Niciodată nu am crezut prea mult în oamenii evlavioşi, doamnă Sprague. Am crezut că era religie goală, doar pentru a fi văzuţi bine de societate. Am văzut câţiva care mergeau regulat la biserică ca şi pastorul, iar în timpul
săptămânii făceau afaceri necinstite, vânzători de rachiu care ocupau un loc în biserică şi se rugau, iar apoi făceau afaceri necurate. Aşa că începusem să mă mândresc că nu eram un ipocrit în niciun fel şi stăteam duminica acasă.
Toate lucrurile bune pe care le-am învăţat de la mama mea când am fost mic s-au stins, până în dimineaţa când am stat pe pod şi m-am uitat la acea gaură destul de mare ca să îmi înghită caii, căruţa şi toate lucrurile, unde apa năvălea pe dedesubt de parcă ar fi fost lacomă să mă ducă până la mare.
Atunci am înţeles dintr-o sclipire de la ce m-a salvat Robbie. Nu doar de la moarte, doamnă Sprague, dar şi de la destinaţia celor care mor în păcat.
Domnul mi-a cruţat viaţa în acea noapte şi mi-a dat timp să văd înspre ce mă grăbeam. Am văzut, de asemenea, cum învăţătura creştină şi înţelegerea lui Robbie despre Hristos l-au ajutat în timpul acestei lungi ierni, pline de durere. Cu ajutorul lui Dumnezeu, voi urma lumina care străluceşte prin viaţa acestui băiat.
Doamna Sprague îi spuse câteva cuvinte de încurajare şi simpatie, şi domnul Grover plecă

acasă cu gândul să ducă la bun sfârşit o vizită amânată de mult timp. Plănuia să se întâlnească cu pastorul din Bradford. De mai multe zile domnul Grover a aşteptat să

vorbească cu o persoană mai în vârstă decât Robbie, dorind să-i pună câteva întrebări pe care le avea, şi care erau prea grele pentru înţelegerea lui Robbie, iar în acea zi şi-a adunat toate nedumeririle, deciziile şi remuşcările pentru a fi cercetate şi lămurite de pastor.

Capitolul 6

Primăvara a sosit, înainte ca Robbie să fie în stare să iese din camera lui micuţă şi să poată sta din nou la masă. Singur încă nu se putea mişca prin casă, dar sprijinit de braţul puternic al domnului Grover, putea să şchiopăteze, cu multă durere, dintr-o cameră în alta şi să suporte din nou greutatea hainelor.

Când flăcăul a fost în stare să-i întâmpine pe oamenii care îl vizitau, el a auzit, spre surprinderea lui, cât de repede a fost răspândită flacăra modestei „lumini" pe care o ţinea aprinsă în numele lui Isus Hristos.

— Ai fi surprins să afli, Robbie, spuse domnişoara Nelson, de faptul că John Bates şi Willie Thorne au început să vină regulat la

adunare în această iarnă. John a afirmat că sigur trebuie sa fie ceva în biserică, ce-i face pe băieţi mai fericiţi şi buni, pentru că el crede că Robbie Hill a fost un copil cu adevărat bun, la urma urmelor, iar Willie a spus că dacă un băiat a izbutit să se stăpânească cum ai făcut tu când ceilalţi te supărau, şi el poate încerca de asemenea să îşi controleze temperamentul şi pumnii!

— Vreau să-i dai voie lui Robbie să vină să se joace cu băieţii mei când se simte mai bine, îi spuse doamna Kidder, doamnei Sprague. Am încercat întotdeauna să îi ţin la distanţă, dar acum chiar cred că ei nu ar învăţa nimic altceva decât bine de la el, cu toate că vine de la acel adăpost pentru săraci.

— Ei bine, lucrul acesta mă depăşeşte! spuse doamna Rallston, care era una din cele mai necruţătoare duşmance ale lui Robbie. Cu adevărat mă depăşeşte! Trebuie sa fie cu adevărat, ceva bun în acest băiat, la urma urmelor. Să te gândeşti că a stat pe o piatră timp de trei ore mortale, ud leoarcă, în cea mai groaznică furtună pe care am avut-o iarna aceasta, pentru a-i spune bătrânului Grover că este o gaură în pod!

Oricine dintre noi ar crede că ar fi fost mai bucuros să scape de domnul Grover, dacă ar fi să

ne gândim la felul în care acesta s-a purtat cu el încă de când era copil. De multe ori l-am văzut fugind şi ţipând, crezând că sălbaticul câine al lui Grover este la picioarele lui. Cât despre bătăi şi şuturi, ca să nu mai spunem de cuvinte urâte... ei bine! Nici nu are rost să încercăm să le numărăm!

Dar cea mai fericită zi a fost într-o duminică de mai, când familia Grover a venit până la căsuţa lor pentru a-i lua pe doamna Sprague şi pe Robbie la biserică cu căruţa lor îngrijită. Era o zi minunată, liniştită şi însorită; copacii erau în cea mai proaspătă frumuseţe a primăverii, pajiştile erau acoperite cu violete şi flori de mai ce străluceau printre firele delicate de iarbă, păsările ciripeau peste tot, iar Robbie se gândi că cerul însuşi era la fel de frumos ca şi călătoria spre Bradford.

Era pentru prima dată când el ieşea afară din casă, din acea aseară când l-a aşteptat pe domnul Grover, şi cu toate că a trebuit să fie ridicat de braţele puternice ale domnului Grover ca să fie aşezat în căruţă, în aerul proaspăt, era ca şi cum o viaţă nouă punea stăpânire pe el. Doamna Sprague era fericită de faptul că domnul Grover şi-a ţinut promisiunea de a merge la adunare,

datorită faptului că avea un cal şi o căruţă cu care să o ducă în Bradford.

Dar cea mai mare bucurie dintre toate era aceea că domnul Grover avea să fie acceptat

ca membru al adunării în acea duminică de mai. El şi-a dat inima Domnului în casa păstorului, când 1-a vizitat cu ceva timp în urmă.
Când au ajuns la pod, domnul Grover şi-a oprit calul pentru ca Robbie să se uite la podul ce era reparat acum. Cu reverenţă, acest om puternic şi-a scos pălăria, spunând încet:
— Mulţumim Domnului pentru toată mila Lui!
Ei nu au vorbit mult în timpul călătoriei. Inimile tuturor erau prea pline şi nu puteau rosti multe cuvinte. După ce timpul de închinare şi părtăşia din biserică, care i s-a părut cam lung lung, dar solemn, a luat sfârşit, ei s-au aşezat din nou în căruţă, însă a mai durat un timp, deoarece mulţi din adunare l-au salutat pe băiatul care acum era din nou în mijlocul lor. Robbie era un orfan sărac şi slab, dar totuşi era o bucurie adevărată să îi vezi chipul palid din nou în biserică. Băiatul îşi simţea inima plină de fericire când vedea cât de mulţi îl iubesc.
Călătoria spre casă a fost rapidă. Robbie era
palid şi bunii lui prieteni se temeau ca agitaţia zilei să nu-1 obosească prea mult, fiind încă slăbit. Domnul Grover 1-a pus cu grijă pe scaunul comod, în care şi-a petrecut multe zile, şi în timp ce se apleca deasupra lui, la despărţire, îi spuse:
— După Dumnezeu, Robbie, ţie îţi mulţumesc că ochii mei sunt deschişi înspre lumină şi că inima mea s-a întors la Isus Hristos, înainte să fie prea târziu.
Apoi, pentru prima oara, 1-a sărutat pe faţă, şi a plecat.
— Doamnă Sprague, întrebă Robbie, ştergându-şi ochii de lacrimi, de ce lumea s-a schimbat în acest fel? De ce toţi par să mă iubească?
Femeia îi răspunse cu blândeţe:
— Pentru că tu ţi-ai ţinut flacăra aprinsă, dragă copile, şi ai biruit vorbele neadevărate spuse împotriva ta, cruzimea, tentaţiile şi suferinţa.
Şi băiatul, cu o voce tăcută, repetă împreună cu ea versetul pe care îl iubea:
— „Tot aşa să lumineze şi lumina voastră înaintea oamenilor ca ei să vadă faptele voastre bune, şi să slăvească pe Tatăl vostru, care este în ceruri.